

Lage participatie van ouderen

Auteur(s):

Leefink, B.

Deze rubriek wordt periodiek verzorgd door het ministerie van Financiën.

Verschenen in:

ESB, 86e jaargang, nr. 4331, pagina 831, 26 oktober 2001

Rubriek:

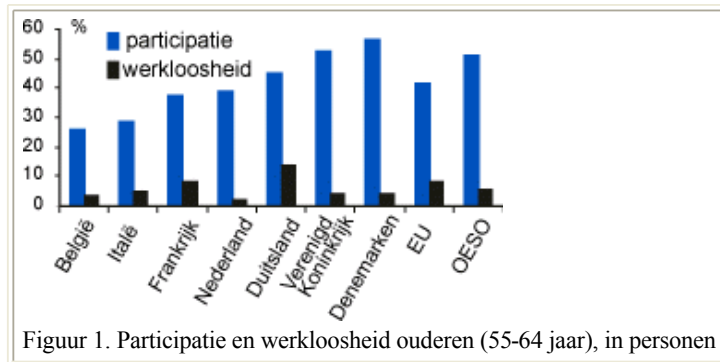
EU-Monitor

Trefwoord(en):

participatie

De lage participatie onder ouderen is zowel vraag- als aanbod-geïnduceerd.

Ondanks een sterke groei van de werkgelegenheid en een forse daling van de werkloosheid in de afgelopen tien jaar blijft de participatiegraad van ouderen (55-64-jarigen) in Nederland achter bij het gemiddelde in de EU (figuur 1). Tegelijkertijd duidt de lage werkloosheid onder ouderen in Nederland - twee procent tegenover acht procent in de EU - erop dat de ruim zestig procent niet-actieve ouderen niet beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt of geen prikkel voelen zich aan te bieden op de arbeidsmarkt. Dit wordt mede verklaard door uittreedroutes als de VUT, WAO en WW, die er in de praktijk toe leiden dat ouderen in deze regelingen feitelijk niet meer beschikbaar (hoeven te) zijn voor de arbeidsmarkt.

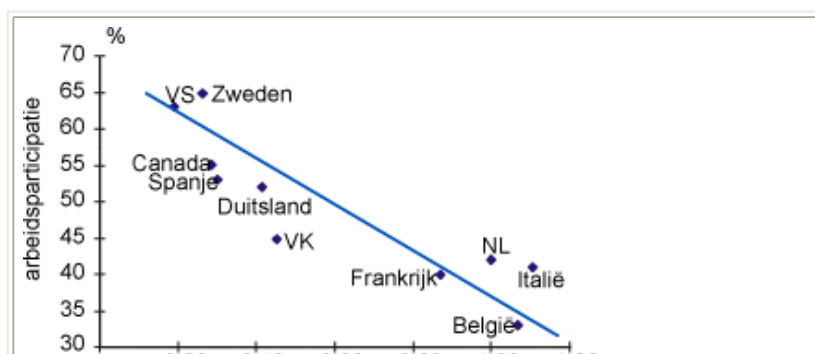

Figuur 1. Participatie en werkloosheid ouderen (55-64 jaar), in personen

Het bovenstaande knelt des te meer omdat, als gevolg van de ver-grijzing, een substantiële groei van de arbeidsparticipatie wenselijk is. Dit vereist evenwel een toename van de participatie van 55-plussers.

Aanbodfactoren

Bij een verklaring van de lage participatie onder ouderen spelen zowel vraag- als aanbodfactoren een rol. Aan de aanbodkant geldt dat het uitreden via de VUT, WAO of WW voor ouderen vaak niet of nauwelijks gepaard gaat met een achteruitgang in besteedbaar inkomen. Onderzoek van Gruber en Wise duidt op een sterk negatief verband tussen de participatie van 55-plussers en de impliciete belastingdruk op doorwerken (figuur 2)¹. Deze impliciete belasting is de netto contante waarde van toekomstige inkomensstromen die wordt verkregen wanneer een oudere stopt met werken als percentage van de netto contante waarde van toekomstige inkomensstromen indien een jaar langer wordt doorgewerkt. Deze bevinding spoort met die van Lindeboom, die stelt dat tachtig procent van de mensen onmiddellijk gebruik maakt van de VUT op het moment dat zij hiervoor in aanmerking komen².

Figuur 2. Impliciete belasting (bij pensioen) en de ouderenparticipatie (55-64 jaar)

Vraagfactoren

Aan de vraagkant geldt dat ouderen relatief duur zijn. Allereerst zal de productiviteit van oudere werknemers niet in alle gevallen gelijke tred houden met hun mede op anciënniteit gebaseerde beloning. Ook hebben ouderen een grotere kans op ziekte en arbeidsongeschiktheid. Vanwege de loondoorbetalingsplicht bij ziekte (wulbz) in de hogere WAO-premie voor werkgevers wanneer een werknemer in de WAO belandt (pemba-prikkel), zijn de verwachte loonkosten van oudere werknemers bij een gegeven brutoloon tot tot bijna tien procent van het brutoloon hoger dan van jongere werknemers (zie [tabel 1](#)).

Tabel 1. Verwachte loonkosten ten gevolge van ziekte (WULBZ) en arbeidsongeschiktheid (PEMBA) als percentage van het brutoloon

leeftijd	wao	ziekte	totaal
15 t/m 24	1,6	4,8	6,4
25 t/m 34	3,0	5,8	8,8
35 t/m 44	3,9	6,4	10,3
45 t/m 54	5,5	6,8	12,3
55 t/m 64	7,9	7,5	15,4

Bronnen: Lisv, cbs en Fiscale verkenningen van het ministerie van Financiën.

Beleidsimplicaties

Omdat zowel sprake is van een vraag- als een aanbodprobleem, dient beleid aan te grijpen op beide factoren. Aan de vraagkant zal volgend jaar een forfaitaire premiekorting worden ingevoerd voor het in dienst nemen en houden van oudere werknemers. Aan de aanbodkant wordt de participatie van ouderen financieel gestimuleerd via een met de leeftijd oplopende aanvullende arbeidskorting. Ook dient naar de alternatieve uittreedroutes te worden gekeken. Omdat uittreedroutes als communicerende vaten fungeren, is beleid gericht op het bevorderen van ouderenparticipatie het meest effectief indien wordt aangegrepen op de verschillende uittreedroutes. De aanpassing van de fiscale facilitering van de VUT, alsmede het recente kabinetsvoorstel om een eigen risico voor werkgevers te introduceren bij het ontslag van oudere werknemers (vanaf 57,5 jaar) zijn hierop gericht. Voor de WAO zal, na het rapport van de commissie-Donner, eerst het advies van de SER worden afgewacht, voordat concrete maatregelen verwacht kunnen worden

1 J. Gruber en D. Wise, *Social security and retirement around the world*, NBER working paper 6134, 1997.

2 M. Lindeboom, *Het arbeidsmarktgedrag van oudere werknemers*, VU Amsterdam, 1999.